

Sensor

Recent zat ik op de televisie naar een pot voetbal te kijken; de bijkomende groepsprocessen zijn bijkans nog boeiender dan het spel zelf. Mij bekwam dit keer een onbehagelijk gevoel. Bij het beroemde groepsspelletje zijn ze inmiddels technisch zo geavanceerd dat er in de bal een sensor is gemonteerd. Een door de scheidsrechter snel uit te lezen grafiekje moet bij twijfel aangeven of de bal tijdens zijn reis in het strafschoopgebied met de hand is beroerd of niet. En dat kan verstrekkende gevolgen hebben, zo begrijpt u wellicht. Hands of geen hands, *that's the question*. Het kan winnen of verliezen betekenen.

Het gevoel van onbehagen vraagt om dat met wat afstand te bekijken. Stel, u komt van buitenaards en kijkt nieuwsgierig naar onze globe en de groep mensen die zich daar ophoudt. Binnen die groep is men grotendeels bezig met overleven en een deel ervan heeft de luxe intussen nog wat leuke of betekenisvolle dingen te doen. Maar er zijn binnen die groep verbijsterende verschillen zichtbaar. Waar bij diverse subgroepen de desintegratie in de strijd om het bestaan dagelijks zichtbaar op de loer ligt, zijn andere subgroepen druk bezig elk denkbaar risico op desintegratie te voorkomen. Men is daar bezig elk risico te minimaliseren en zo mogelijk zelfs

uit te bannen. De ene subgroep is dagelijks bezig om niet weggevaagd te worden, om te kunnen blijven bestaan, terwijl de andere subgroep middels sensoren in een voetbal nauwkeurig bezig is om het risico op een foutieve beslissing van de scheidsrechter te voorkomen.

Gelukkig lees ik dan in dit nummer dat onze verenigingsvoorzitter het voor de komende jaren ook een taak vindt om bij te dragen aan de cohesie in de samenleving als groep en destructieve processen te voorkomen. Ik hoop van harte dat dit lukt.

Het minimaliseren of zo mogelijk zelfs uitbannen van onvolkomenheid, of zoals men het in zekere kringen noemt, de 'gebrokenheid' van het bestaan, is iets waar we in ons westerse subdeel van de globale groep erg druk mee zijn. We tolereren geen foute inschatting meer, een snel genomen beslissing door de scheidsrechter wordt minutenlang bekeken en beoordeeld op zijn juistheid. En intussen bloedt het spelletje dood. We knijpen het leven en de menselijkheid eruit, zagezegd. Al peinzend bij een pot voetbal rollen de kwartjes in een bepaalde richting. In mijn optiek zijn mensen in het algemeen, en groepen in het bijzonder, vooral druk bezig met de vraag hoe we in onze groepen

de onderlinge verschillen moeten hanteren. Anders gezegd houden we ons veel bezig met de vraag hoe de ambivalentie verdragen wordt. (Volgens de bondscoach knapt het voetbal ervan op als ze onderling meer op elkaars fouten gaan mopperen, onze jongens.) Zwart-witdenken, een zondebok aanwijzen, ontkennen en loochenen, we kennen dat allemaal als mechanismen om de (groeps)integratie te handhaven. Maar het minimaliseren van de spanning die onvolkomenheid, gebrokenheid, imperfectie oproept, is mijns inziens ook zo'n mechanisme. Waar het vermogen om frustraties te tolereren, te verdragen, afneemt, neemt vanzelf de spanning daarover toe.

Onlangs bezocht ik het congres over AI in de ggz. Men betoogde dat het praktijk gaat worden om assistentie aan te nemen van een digitale machine, een apparaat, ter ondersteuning maar ook al ter overname van enkele belangrijke gespreksfuncties. Er werd op het congres met enige terughoudendheid, maar ook met een zekere vanzelfsprekendheid inzake het incorporeren van een dergelijke functie binnen de behandelcontext vooruitgeblikt. Bereid u er maar op voor, zo werd gezegd, want dit gaat niet meer weg. De machine, de door algoritmes gestuurde digitale besluitvorming, gaat een belangrijke rol spelen. Verslagen worden beter, scans worden nauwkeuriger geïnterpreteerd dan de mens kan. U krijgt als groepstherapeut aanwijzingen van AI vanwege door u niet waargenomen verschijnselen bij uzelf of bij deelnemers. U wordt er nóg beter van, u gaat nóg minder fouten maken dan u al deed (want u bent inmiddels al uit en ten treure opgeleid), en we bannen zo nóg meer frustratie, onvolkomenheid, gebrokenheid en

daarmee ook menselijkheid uit. Want onderlinge verschillen ervaren, fouten maken, dingen over het hoofd zien, de werkelijkheid die anders verloopt dan gedacht en gepland: hoe menselijk is dat. Deze menselijkheid lezen we terug in een verslag van een psychodramazitting door Christina Millet, die ons laat zien dat psychodrama een avontuur is waarvan creativiteit en verrassing belangrijke ingrediënten zijn. Probeert u zich eens voor te stellen dat dit allemaal volledig uitgebannen zou zijn!

Daar ligt mijn gevoel van onbehagen bij de door de sensor vastgestelde handsbal. Als we geen fouten meer maken – en onze maatschappij heeft de prestatiedruk daartoe inmiddels aardig opgevoerd, zo lees ik in een verslag door Silvia Pol, Lisette Wittkampf en Linda Jonker van het congres van de klinisch (neuro)psychologen in dit nummer – hoeven we ook geen spijt meer te hebben. Want waarover immers? Gelukkig wordt ons uitgelegd door Salvatore Vitale waarom het ervaren en bespreken van spijt helpend kan zijn. En wat dacht u van de uiteindelijke diepere grondslag van ons verlangen om onvolkomenheid uit te bannen? Dat zou zomaar onze bestaansangst kunnen zijn. Quin van Dam legt ons uit hoe de angst om op te houden te bestaan, binnen ons werk een plek mag hebben.

Ik denk niet dat we in onze groepen elkaar veel fysiek vasthouden, maar dan zeker wel symbolisch. Op het besproken congres bleek dat je elkaar, als partners in elk geval, van tijd tot tijd eens vast moet houden, niet los moet laten. Wellicht zit daar een beetje antwoord in op de vraag hoe we ambivalentie dan wél moeten verdragen. Omarm elkaars menselijkheid, omarm de verschillen, kies-

ter de ambivalentie, vindt troost in het onvolkomene. Wellicht mogen we de column van Rianne van de Kraats omtrent genderverschillen ook met die bril op lezen? Uit een interview met Cécile Huijnen blijkt dat ondanks de forse verschillen die ook in een orkest of in de concertzaal merkbaar kunnen zijn, men elkaar toch ook weer weet te vinden in de schoonheid van de muziek, waarbij harmonie en dissonant samen de toon zetten. Kunst als middel om elkaar

vast te houden, verschillen te verdragen en over eigen schaduwen heen te springen. Dat klinkt als een mooi akkoord.

Veel plezier met het lezen van dit nummer van *Groepen*, waarbij ik de stille hoop koester dat u Sandra Schruijers advies opvolgt en vooral de papieren editie tot u neemt.

Leo Zoutewelle

Refereren aan:

.....
Zoutewelle, L. (2024). Sensor. *Groepen. Tijdschrift voor groepsdynamica & groepspsychotherapie*, 19(3), p. 5-7.